

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

Frans Tiest werd geboren op 16 mei 1921 te Ekeren bij Antwerpen. Zijn ouders waren eenvoudige mensen die in totaal 5 zonen kregen: Frans, Pol, John, Leo en Louis. Het gezin van 7 woonde in een rijhuis op de Dryhoekstraat te Ekeren-Centrum en ondanks dat het een groot gezin was, kregen de zonen de kans om te studeren. Zo gingen Frans en John naar het Sint-Henricusinstituut te Antwerpen voor hun middelbare studies.

Tijdens zijn studiejaren was Frans lid van een studentenbond. Studentenbonden waren in de jaren 30 populair bij de studerende jeugd en fungeerden gedeeltelijk als jeugdbeweging, gedeeltelijk als studentenclub en gedeeltelijk als socio-culturele vereniging.

Vlaamsche Katholieke Polderzonen

De studentenbond der Vlaamsche Katholieke Polderzonen¹ had als doel de "Verbroedering bewerken tussen de katholieke studenten van de streek (in 1930 wordt dit: van de gemeente) om de betrachtning van hoger Vlaming en hoger katholiek zijn degelijk te bewerkstelligen."²

Binnen de vereniging werd Frans al snel opgemerkt als geboren entertainer en verteller. Vanaf 1936 komen we hem regelmatig tegen in de verslagen van de vereniging. Hieruit komt duidelijk naar voor dat de leden toen doordrongen waren van hun Vlaamse en katholieke leefwereld, maar dat ze vooral veel plezier maakten in sport, spel, woordkunsten en uitstappen. Van de internationale situatie merken we weinig binnen de verslagen van de bond, maar zowel tijdens de duur van de mobilisatie in 1938-1940 als tijdens de periode van de Tweede Wereldoorlog hebben "De Polderzonen" krachtadig en ononderbroken hun werking voortgezet. Gedurende de oorlog heeft de

studentenbond zich bovendien op een bijzondere wijze ten dienste gesteld om bij de bevolking de nood te helpen lenigen. De studentenleuze luidde toen: "Tot alle hulpvaardigheid bereid!"³

In onze bronnen vonden we enkele foto's uit de periode dat Frans lid was van de Vlaamsche Katholieke Polderzonen.

Tijdens de eerste maanden van 1940 heerste er in België een algemene mobilisatie. Vanuit het kleine polderdorp Ekeren werden er een 700-tal jonge mannen opgeroepen om dienst te doen in diverse eenheden van het Belgische leger.⁴ Ook werden er veel soldaten gelegerd op het grondgebied van Ekeren en de omliggende gemeenten. In de nabij gelegen kazerne van Antwerpen Luchtbal en aan de antitankgracht te Kapellen en Brasschaat lagen er troepen, die vaak in het polderdorp passeerden of vertier zochten. Tijdens deze mobilisatiedagen voerden de Polderzonen regelmatig tooneelvoorstellingen op die door de soldaten werden bijgewoond.

¹ De studentenbond "Vlaamsche Katholieke Polderzonen" werd gesticht op 4 januari 1904, tijdens de kerst- en nieuwjaarsvakantie van studenten en seminaristen. De datum van de stichting staat duidelijk aangegeven op de titelbladzijde van het eerste verslagboek. Over de stichters en de plaats waar de bond tot stand kwam, wordt niets vermeld. Volgens sommige oud-leden gebeurde de stichting in "De Blauwhoef" te Stabroek. F. BRESSELEERS, *Geschiedenis van de studentenbond Vlaams Katholieke Polderzonen 1904-1945*, Gemeentebestuur Ekeren, 1973.

² Artikel één van het reglement van de studentenbond. Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 11.

Fig 2 - De Vlaamsche Katholieke Polderzonen in 1940. Frans zit op de eerste rij 4de van links

Fig 3 en 4 - Frans in het vrolijke studentenleven.

Fig 5 - Voorjaar 1940, Frans als student op het Astridplein te Antwerpen.

Fig 6 - Vlag van de Vlaamsche Katholieke Polderzonen, ontworpen door Joe English.

1940: Oorlog!

Frans was nog volop aan 't studeren op het Sint-Henricusinstituut toen op 10 mei 1940 de oorlog losbrak. Hoewel hij tot de militieklasse van 1941 behoorde, had hij omwille van zijn studies uitstel gekregen, zodat hij pas in 1942 onder de wapens zou moeten gaan.

Fig 7 - Frans behoorde tot militieklasse 1941 maar kreeg 1 jaar uitstel zodat hij tot de klasse 1942 behoorde conform model 10 van 18/03/1940 getekend door de Gemeentesecretaris Wens en de Burgemeester Aertssens.

In de ochtend van 14 mei 1940 werden alle jonge mannen van 16 tot 35 jaar opgeroepen om zich te begeben naar Roeselaere in West-Vlaanderen. De meeste mannen vertrokken in kleine groepjes per fiets. Ook Frans en zijn broer John vertrokken die ochtend richting West-Vlaanderen en Frankrijk.

Kort na hun afscheid viel zijn moeder flauw van alle emoties, een voorval dat nog steeds in het geheugen gegrift staat van de jongere broers die thuis bij hun ouders bleven.⁵

Op weg naar de grens werden ze bestookt door een aantal vliegtuigen en ondergingen meermaals een bombardement, hierdoor werden beide broers gescheiden. De jongste broers Leo en Louis herinneren zich nog levendig dat er die dagen veel vliegtuigen overvlogen en dat ze niets mochten oprapen van wat er van of uit de vliegtuigen viel, want er zouden pennen zijn uitgeworpen die explodeerden

MODEL N° 10.

Provincie ANTWERPEN
Arrondissement EKEREN
Gemeente EKEREN
Werfbureau te ANTWERPEN

NATIONALE MILITIE
KENNISGEVING

Het College van Burgemeester en Schepenen brengt u kennis van den militieplichtige
TIEST, FRANCISCUS, J. A.

woonachtig te EKEREN Dryhoek straat, n° 42
dat het uitstel voor één jaar, door hem aangevraagd op grond van artikel 11 der militiewet hem toegestaan is.

Bijgevolg wordt hij bij de militieplichtigen der klasse 1942 ingedeeld.

Zoo hij zijn uitstel verlangt te verzoeken, moet hij, per aangetekenden brief aan den arrondissementscommissaris gericht, er de intrekking van aanvragen, vóór 30 Juli aanstaande.

Zoo hij daarentegen de hernieuwing van zijn uitstel verlangt te bekomen — hetgeen mogelijk is zolang de milicien wegens zijn leeftijd tot een der laatste vijf lichten behoort — moet belanghebbende zulks aan ons college aanvragen tusschen 1 en 20 Januari 1941.

De Gemeentesecretaris, Wens den 18 MAART 1940 19
De Burgemeester, Aertssens

UITTREKSEL UIT DE WETTEN.

ART. 11. — a) Elke militieplichtige kan een uitstel van oproeping van één jaar bekomen, dat kan vernieuwd worden zolang hij wegens zijn leeftijd tot een der laatste vijf lichten behoort;

b) Gewoon uitstel mag zonder andere formaliteit verleend worden bij beslissing door den Minister van Binnenlandsche Zaken en den Minister van Landverdediging in gemeen overleg genomen.

Zoodanig wordt het door den Militieraad verleend aan de militieplichtigen die tot de volgende categorieën behooren :

1° Aan de officieren, aan de leerlingen van de zeevaart- en de visscherscholen, aan de geschoolde machinisten, stokers en matrozen van het Staatszeewezen, de koopvaardijzschepen en de visschersvloot;

2° Aan hem, die de onmisbare steun van vader en moeder of van een dezer, of zijn deze overleden van zijn grootouders of van een dezer, ofwel van een of meer ouderlooze broeders of zusters.

Om een militieplichtige als onmisbare steun zijner familie te kunnen aanzien :

Moet het door hem ingebreicht bedrijfsinkomen voor het onderhoud van het gezin onmisbaar zijn.

Moet de vader of de grootvader overleden of zestig jaar oud zijn.

Mag het geaccumuleerd inkomen van vader en moeder (of van de met dezen gelijkgestelde personen) niet hooger zijn dan een derde van de bij artikel 10 a bepaalde maxima;

3° Aan den vader weduwnaar met een of meer kinderen;

4° Aan hem die sedert den leeftijd van achttien jaar zijn werkelijke en gewone verblijfplaats in den vreemde heeft, doch in een ander land dan de Kolonie, de Britsche Eilanden en de landen die aan België grenzen;

5° Aan hem, die wanneer zijne klas in actieven dienst treedt, een broeder, als militieplichtige onder de wapens heeft.

Worden twee broeders tegelijk opgeroepen, dan wordt de jongste uitgesteld, tenzij hij daaraan ten voordeele van den oudste verzaakt;

6° Aan den eerst opgeroepen van een gezin met ten minste vijf kinderen in leven;

7° Aan hem, die onderwijs, studie- of leerbelang kan doen gelden;

8° Aan hem, die in Staatsdienst is in de Kolonie;

9° Aan hem, die onmisbaar is in een landbouw-, nijverheids- of handelsbedrijf, voor eigen rekening of voor die zijner ouders;

10° Aan hem die buiten het land verblijft.

ART. 12. — a) De milicien die, alhoewel hij wegens zijn leeftijd niet meer tot een der jongste vijf lichten behoort, in de bij 10, 20, 30 of 40 van littera b, van voorgaand artikel vermelde omstandigheden verkeert, kan van den Militieraad drie uitzonderingsuitstellen bekomen;

b) De milicien die, wegens zijn leeftijd, niet meer tot een der jongste drie lichten behoort, kan van den Militieraad drie speciale uitzonderingsuitstellen bekomen, zoo hij in een der navermelde gevallen verkeert :

1° Als eenige zoon, onmisbare steun van vader en moeder die ten minste zestig jaar oud zijn of van een hunner die overlevende en zestig jaar oud is;

2° Als oudste zoon, onmisbare steun van zijn moeder-weduwe die ten minste vier kinderen te laren laste heeft;

3° Als onmisbare steun van één of meer ouderlooze broeders of zusters beneden zestien jaar;

c) Hij die de reeds uitzonderingsuitstellen of speciale uitzonderingsuitstellen heeft bekomen, wordt van den dienst in vredetijd ontslagen en, in alle andere opzichten, behandeld zooals de milicien der klasse waaraan hij wegens zijn leeftijd verbonden is.

wanneer men ze oprapte.⁶ Het is duidelijk dat deze meidagen zeer verwarrend waren voor de bevolking: het gonsde van de geruchten, overal zag men parachutisten, Belgische en Franse troepen reden heen en weer door het dorp in schijnbare chaos en de vluchtelingen uit de Kempen die door Ekeren passeerden vergrootten eens te meer de ongerustheid onder de Ekerenaren. Daarbij kwamen dan nog de vele bommen die op de nabijgelegen haven werden uitgeworpen en de luchtgevechten in de onmiddellijke omgeving van het dorp die de mensen het gevoel gaven dat ze zich midden in de frontlinie bevonden.⁷

⁵ Interview met Leo en Louis Tiest, Ekeren, 06/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

⁶ Interview met Leo en Louis Tiest, Ekeren, 06/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

⁷ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 21.

Op 18 mei 1940 werd Ekeren dan officieel bezet door een 35 Duitse soldaten die per fiets uit de richting van Hoevenen- Kapellen kwamen aangerezen. Zij werden gevolgd door lange colonnes Duitse troepen. Vanaf 20 mei verdwenen geleidelijk aan alle Duitsers uit Ekeren en keerde de rust op de grond weer. In de lucht echter namen de gevechten tussen de Duitse en Geallieerde vliegtuigen in hevigheid toe. Pas rond 26 mei verschenen er weer Duitsers aan het station van Ekeren en de dag erna gingen de scholen weer open.⁸

Koning Leopold III aanvaardde op 28 mei de capitulatie, tegen de wil in van de regering die naar Londen was gevlucht. Het einde van de vijandelijkheden werd door de bevolking doorgaans met sympathie en begrip onthaald.

In de loop van juni keerden Frans en John weer terug van hun tocht naar Frankrijk. Buiten het feit dat ze regelmatig honger hadden en ze af en toe moesten wegduiken voor bombardementen, hadden ze niet teveel geleden of afgezien. Frans nam de draad van zijn studies aan het Sint-Henricusinstituut weer op.

Vanaf 11 juli 1940 werden er Duitse troepen bij de Ekerse bevolking ingekwartierd, dit gebeurde ook bij de familie Van Vlierberghe.

Familie Van Vlierberghe

Jef Van Vlierberghe woonde met zijn echtgenote Johanna en hun drie dochters, Angèle, Marguerite en Eugénia "Nieke" in de Droogerijstraat⁹ te Ekeren-Donk. In dit gehucht langs de belangrijke doorgangsweg van Antwerpen naar Bergen Op Zoom in Nederland, was er tijdens de meidagen van 1940 veel doorgaand militair verkeer. Eerst van Belgische en Franse troepen die de Duitse opmars wilden tegenhouden aan de grens en aan het antitankkanaal. Daarna van Duitse soldaten die optrokken naar Merksem om er de belangrijke bruggen over het Albertkanaal te veroveren richting Antwerpen.

Na de capitulatie van het Belgisch leger, werden de Duitse soldaten meestal gelegerd langsheen de grote doorgangswegen of strategische punten. Zo kreeg ook de familie Van Vlierberghe twee Duitsers ingekwartierd onder de verklaring dat "ze met drie dochters toch bedden genoeg hadden. De dochters konden wel samen gaan slapen in één kamer." Gelukkig bleken de twee soldaten een hoffelijke feldwebel en een gewoon soldaat te zijn. Ze waren zelfs bereid mee hun handen uit de mouwen te steken om alzo het ongemak voor de familie enigszins te verzachten.¹⁰

De meisjes verkeerden vaak in jong gezelschap en zoals het toen gebruikelijk was, hoorden daar veel uitstapjes bij. Soms met de fiets naar het domein Kattekensberg te Sint Mariaburg, soms waren het dansavonden, lezingen en vaak ook toneelvoorstellingen. Meestal gingen ze kijken naar een of andere voorstelling, soms speelde een van hen ook mee. Op één van deze toneelavonden heeft de oudste dochter Angèle, Frans leren kennen. Hij was immers zeer actief in de Ekerse toneelscène onder andere via de Polderzonen. Overdag werkte Angèle als naaister bij de vlaggenmakerij Bandera op de Minderbroedersrui te Antwerpen, dit beroep zou haar later nog van pas komen.¹¹

1941

Het oorlogsjaar 1941 werd voor Ekeren gekenmerkt door de vele geallieerde bombardementsvluchten richting Duitsland. De aanvliegroude vanuit Engeland richting Ruhrgebied liep pal over het dorp. Menig vliegtuig dat in moeilijkheden verkeerde wierp zijn bommenlast af in de polders rond Ekeren of probeerde nog installaties in de Antwerpse haven te treffen. Helaas vielen daarbij ook regelmatig burgerslachtoffers op Ekers grondgebied. Ook waren er regelmatig militaire slachtoffers, meestal bemanningsleden van Engelse bommenwerpers of Duitse jachtvliegtuigen. In Ekeren zelf morde de bevolking omdat er steeds minder voedsel beschikbaar was, en omdat de Duitse overheid Ekeren en tal van andere randgemeenten wou

⁸ Ibidem p 26.

⁹ Huidige benaming is Jos Claessensstraat.

¹⁰ Interview met Eugénia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

¹¹ Interview met Eugénia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

fusioneren met Antwerpen, zodat men enkel één Groot-Antwerpen overhield.¹²

Frans was inmiddels afgestudeerd aan het Sint-Henricusinstituut en had er het diploma van boekhouder behaald. In de zomer van 1941 ging Frans werken bij de firma Vangoidsenhoven. Mevr. Vangoidsenhoven was weduwe en wijlen haar echtgenoot bezat een atelier waar men handtassen maakte. Omdat ze de zaak niet verder alleen kon runnen had ze een bedrijfsleider nodig, die ook op de hoogte was van boekhouden en ook bereid was als handelsreiziger te werken. Frans ging tijdens de oorlog vaak met mevrouw Vangoidsenhoven mee op handelsreizen tijdens dewelke ze vooral verkoop van grote partijen deden aan handelaars of grootafnemers.

Datzelfde jaar begon ook Angèle voor Vangoidsenhoven te werken. Daar was ze arbeiderster in het atelier waar ze voornamelijk ritssluitingen naaide aan de handtassen. Er waren veel handtassen in de vorm van een beurs, ook veel platte handtassen met een mooi slotje. Men maakte er ook boekentassen of aktetassen in zwart leder.¹³

Zo werkten Frans en Angèle dus op dezelfde firma, waarvan het atelier gevestigd was op de Veltwijcklaan 78 te Ekeren.

1942

Op 1 januari 1942 werd het zelfstandige Ekeren ingelijfd bij Groot-Antwerpen, waarvan Leo Delwaide de burgemeester werd. De aanvang van dit derde oorlogsjaar kondigde zich bitter koud aan. Temperaturen tot -17°C bezorgden de Ekerenaren veel ellende en miserie. Velen die zonder kolen zaten, haalden hout door de bomen uit de parken te kappen. Men kon zich amper inbeelden hoe het de Duitse soldaten moest vergaan aan het Oostfront, waar de temperaturen nog erger waren. Het voorjaar bracht verder enkel nog zegeberichten voor de Duitse troepen mee: ze stonden in Afrika voor El Alamein, in Rusland

bereikten ze Stalingrad aan de Wolga en veroverden ze Sebastopol op de Krim en op zee zonken ze meer schepen dan tevoren. Enkel de vele Engelse vliegtuigen richting Ruhrgebied, lieten nog merken dat alles nog niet verloren was.¹⁴

Omwille van de bedreiging door de vele bombardementsvluchten die over Ekers grondgebied vlogen, besloot de Duitse overheid dat elk gezin een schuilplaats moest voorzien in de nabijheid van zijn woning. De bevolking werkte vaak samen om een "abri" te bouwen in één van de tuinen van de woningen, waarin dan de gezinnen van de omliggende huizen konden komen schuilen wanneer het luchtalarm afging.

Fig 9 - Op deze foto uit 1942 zien we Angèle, moeder Johanna, Nieke, Marguerite en schoondochter Philomène die gehuwd was met de oudste zoon Rik die gehurkt zit. Rechts achteraan op de foto is een klein heuveltje, daaronder bevond zich de "abri" van de familie Van Vlierberghe.

Nieke beschreef het als volgt: "In 1942 had vader samen met wat burens een "abri" gebouwd in de tuin. Deze diende voor de bewoners van 4 huizen. We moesten daarin schuilen als er bombardementen in de buurt waren. De "abri" bestond uit een put in de tuin, die gestut was met houten planken en een golfplaten dak waarop aarde en graszoden lagen. Twee lange planken langs weerskanten dienden als bank om op te zitten."¹⁵

¹² F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 48-62.

¹³ Interview met Eugenia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

¹⁴ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 62-79.

¹⁵ Interview met Eugenia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

De jongeren bleven naast het werk en de oorlogselende zich toch nog verder vermaken. Naast de vele uitstapjes naar de Kattekesberg, waren de toneelavonden nog steeds een geliefd tijdverdrijf. Ook de Polderzonen hielden nu veel voorstellingen en met de barre winter hielpen ze waar ze konden voor de Winterhulp organisatie.¹⁶

Fig 10 - Nieke, Marguerite en Angèle op een zonnige lentedag in 1942 aan de vijver op de Kapelsesteenweg te Ekeren Donk.

1943

In december waren de geallieerde troepen geland in Dakar en rukten ze verder op in Algerije richting Tunesië. In Rusland woedde de slag om Stalingrad

in alle hevigheid. Doordat de Duitse oorlogsmachine leek te sputteren daalden de prijzen op de zwarte markt en konden de Ekerenaren iets meer voedsel aankopen. Het gestegen moreel kreeg echter een domper wanneer de Duitser een verordening uitschreef waarbij alle jongelingen tussen de 18 en 35 werden gedwongen om naar Duitsland te gaan werken. Zij die zich niet aanmeldden, kregen geen nieuwe rantsoenkaart.¹⁷

Ook Frans en Angèle kregen de oproep, maar omdat hij een voor de zaak onontbeerlijke schakel was, werd Frans vrijgesteld van opeising om te gaan werken in Duitsland. Verder kon hij als personeelschef voorkomen dat andere medewerkers uit het bedrijf werden opgeëist. Angèle kon dus ook rustig blijven verder werken in het atelier.

John, die sinds de terugkeer uit Frankrijk, aan het Sint-Hericusinstituut had voortgestudeerd, werd begin 1943 ook met de verordening geconfronteerd. Om opeising te vermijden is hij ondergedoken bij een familielid in Mariaburg. Moeder ging sindsdien meermaals per week over en weer met eten, omdat er voor John geen voedselbonnen waren.¹⁸

Op 5 april 1943 ging het luchtalarm aan het gemeentehuis af en men hoorde de doffe slagen van

Fig 12 en 13 - Soldaten van de Kriegsmarine, leden van de Passieve Luchtbescherming en de brandweer bieden de eerste hulp bij het zoeken naar slachtoffers en het blussen.

¹⁶ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 75.

¹⁷ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 80.

¹⁸ Interview met Leo en Louis Tiest, Ekeren, 06/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

Fig 14 en 15 - Ook de bevolking van Mortsel komt meehelpen, wasmanden worden aangevoerd om puin mee weg te voeren.

een gigantisch bombardement in de verte. Later vernam men in Ekeren dat Mortsel werd gebombardeerd en de bevolking was danig onder de indruk van de omvang en de slachtoffers.¹⁹

Kamiel, de vriend van Nieke, werkte in de Erla fabriek te Mortsel. Gelukkig kwam hij er met gescheurde kleren vanaf. Vlak na het bombardement nam hij in het tumult de eerste de beste fiets, snelde naar huis, trok nieuwe kleren aan, nam een foto toestel en keerde terug. Hij maakte volgende beelden van de verwoesting en de hulpverlening in het nog smeulende Mortsel.²⁰

Op 4 mei, 14 mei en 22 juni volgden er een reeks zware bombardementen op de nabijgelegen Ford- en Chevrolet-fabrieken aan de Noorderdokken. Een paar verdwaalde bommen vielen op Ekeren en maakten enkele slachtoffers. Maar met de gebeurtenis van Mortsel in gedachten, zat de schrik er bij de Ekerse bevolking goed in.²¹

Fig 16 en 17 - Het "Arbeitsausweis" Van Angèle van Vlierberghe voor de maanden nov 1943 tot en met september 1944, telkens ondertekend door Frans Tiest als hoofd van de onderneming.

¹⁹ Zie voetnoot 3 p 53 Militaria Belgica 2012.

²⁰ Interview met Eugenia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

²¹ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 88.

Aan het front rukten de geallieerden op tot aan Rome in Italië en tot aan de Dnjepr in Rusland. In Ekeren kwam de oorlog weer even heel dichtbij op 22 oktober, toen een laagvliegend Duits jachtvliegtuig de spits van de kerktoeren eraf vloog en in een veld verderop neerstortte. De Duitse piloot kwam om maar gelukkig werden er geen huizen of burgers getroffen.²²

In de firma Vangoidsenhoven deelde Frans de nieuwe "Arbeitsausweise" of getuigschriften van tewerkstelling uit. Hiermee kon men aantonen dat men werk had en dus niet verplicht in Duitsland kon worden tewerkgesteld.

Het jaar 1943 eindigde voor Ekeren zoals het begon: met honderden bommenwerpers die overvlogen richting Duitsland.

1944

Reeds in de vroege wintermaanden van 1944 gonsde het onder de bevolking van de geruchten dat de geallieerde invasie op til zou zijn, het verzet in Ekeren werd stilaan actiever. Maar bij een controleactie van de Gestapo in februari konden ze een leider van het Nationaal Verzet eerder bij toeval arresteren. De dagen erna kwamen ze nog regelmatig terug in het dorp, waarbij er telkens Ekerenaren voor verhoor werden meegevoerd.²³

Met het oog op de nakende invasie, namen stilaan de bombardementen rond de haven nog in intensiteit toe. Daarnaast namen ook de Duitsers maatregelen tegen de invasie en zetten ze de polders rond Ekeren onder water. Zo verliep het einde van de winter en de lente voor Ekeren in een sfeer die alsmaar spannender werd.²⁴

Frans was inmiddels goed ingewerkt in het bedrijf en ging vaak met de eigenares, mevrouw Vangoidsenhoven mee op handelsreizen of cliëntenbezoek. Tijdens één van deze uitstapen werden ze gefotografeerd op de Meir te Antwerpen.

Fig 18 - Mevrouw Vangoidsenhoven en Frans Tiest op de Meir te Antwerpen, lente 1944. Links op de foto zien we een Duits soldaat die ook over de Meir flaneert.

Fig 19 - In juli 1944 trekt de Meirfotograaf dit gezelschap op weg naar het werk. Links op de foto staat Kamiel, die de foto's van Mortsel maakte, de vriend van Nieke.

²² F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 92.

²³ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 95-103.

²⁴ Ibidem.

Wanneer op 6 juni de invasie een feit was, volgde er een kalme periode voor Ekeren. Er kwamen bijna geen vliegtuigen meer overvliegen. Het nieuws dat de mensen enigszins opschrikte, was dat koning Leopold III en zijn gezin door de Duitsers werd ontvoerd. De bevolking volgde de opmars van de geallieerden goed op, maar tegelijk waren ze bevreesd voor wat er komen ging. Op 3 en 4 september kwamen er SS-troepen in het dorp en eisten alle fietsen op die ze konden vinden. Men hoorde in de verte geweer en mitrailleurvuur, maar van de verwachte bevrijders was echter geen spoor. Wanneer men dan via de radio vernam dat de Britten Antwerpen hadden bevrijd, was de teleurstelling groot. De Luchtbalkazerne en Merksem waren nog steeds stevig in Duitse handen. Op 6 september zag men vanaf de kerktoeren dat de naburige polderdorpen Oorderen en Wilmarsdonk reeds waren bevrijd. Maar Ekeren lag samen met Merksem in de frontlinie.²⁵

In Mariaburg had John ook gehoord dat de bevrijders er bijna waren en hij is toen voor het eerst in maanden openlijk uit zijn schuilplaats gekomen. Toen het nieuws kwam dat de geallieerden er voorlopig niet doorkwamen, moest hij noodgedwongen weer onderduiken. Moeder die hem elke dag eten bracht, moest van dan af steeds een andere weg kiezen om zijn schuilplaats niet te verraden.²⁶

Kamiel en Marguerite die op dat ogenblik toevallig in het stadscentrum van Antwerpen waren, vierden ondertussen duchtig mee in de bevrijdingseuforie. Ze konden immers niet naar huis omdat het Albertkanaal en de dokken de frontlinie vormden en de militairen lieten niemand door. Ze konden ook hun familie niet verwittigen waar ze zich bevonden en intussen hadden ze geen idee van wat er in Ekeren gaande was.²⁷

Op 10 september 1944 werd Ekeren door de Duitsers ontruimd, de bevolking werd verplicht hun huizen te verlaten tegen 20 uur. De familie

Tiest trok richting Kapellen en ook de familie Van Vlierberghe moest uit Ekeren Donk vertrekken. Nieke herinnert het zich zo: "Begin september 1944 werden we uit ons huis gezet, de frontlijn kwam te dichtbij. De Duitsers gaven ons 2 uur om onze spullen te pakken en weg te geraken. Een konijn dat net gestroopt was, hing nog aan de muur te drogen. Via de Karel Seclefstraat sloegen we op de vlucht rond 14.00 uur. Een verdwaalde granaat ontplofte vlakbij en ik kreeg een stuk gloeiend schrapnel in mijn schoen. De muur met het konijn was door de luchtdruk omgevallen en zo was ook ons eten weg. Via de Kattokesberg zijn we dan verder gevlucht tot in Mariaburg, daar konden we bij een tante terecht alwaar we in de kelder konden slapen".²⁸

De mannen werden in Mariaburg verplicht om mangaten en loopgraven te graven, die de Duitsers konden gebruiken in geval van beschietingen of in geval het verzet tegen hen in actie zou komen. Er volgde een maand van gevechten die vooral in Merksem en het havengebied woedden. De mensen hoorden vaak schoten en artillerieduels. Zware bombardementen bleven gelukkig uit. Op 2 oktober 1944 werd de avondklok ingesteld voor Mariaburg, niemand, mocht nog buiten en het was ten strengste verboden om zich nog in Ekeren te begeven.²⁹

1944 Bevrijding

Op 3 oktober 1944 werd Ekeren-Centrum eindelijk bevrijd door ... twee man van de witte brigade! Ekeren-Donk en Mariaburg werden bevrijd door Canadese troepen die op weg waren naar Putte en de Nederlandse grens.³⁰

Wanneer de bevolking terugkeerde naar hun huizen, zagen ze de verwoestingen die de Duitsers hadden aangebracht aan de spoorwegbruggen en wegen. Vooral de wijk Luchtbal op weg naar Antwerpen was geteisterd: overal lagen versperringen en rond de antitankstelling lag het bezaaid met militair materieel en landmijnen.

²⁵ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 103-116.

²⁶ Interview met Leo en Louis Tiest, Ekeren, 06/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

²⁷ Interview met Eugenia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

²⁸ Interview met Eugenia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

²⁹ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 116-126.

³⁰ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 130.

Fig 20 - De armband in Belgische driekleur met opschrift AS AFD EKEREN DONCK.

Fig 21 - De Dryhoekstraat in Ekeren-Centrum in Oktober 1944. Aan alle huizen wappert de Belgische driekleur, Canadese soldaten wandelen over het voetpad. De foto is getrokken vanuit de tuin van het huis van de familie Tiest.

Intussen waren de leden van de witte brigade ook begonnen met het oppakken van vermeende collaborateurs. Eén van de verzetslieden moet zijn armband hebben verloren, want de familie Van Vlierberghe vond deze armband in de Donk.

Terwijl de bevolking dacht dat de ellende eindelijk voorbij was, zou ze voor Antwerpen en Ekeren nu pas goed beginnen. De Duitsers begonnen met de lancering van hun V1 en V2 op de wijde omgeving van Antwerpen.

Op 14 oktober 1944 viel er om 7.30 u 's ochtends een V1 op een Engelse luchtafweerbatterij die gelegerd was op het domein Ten Hoge, vlakbij de Laarsebeek in Ekeren Donk. Talrijke soldaten werden daarbij gedood. Het effect van de inslag was zo groot, dat enkele huizen in de 400 meter verder gelegen, Droogerijstraat serieuze barsten vertoonden. Het huis van de familie Van Vlierberghe werd dan ook door de gemeente onbewoonbaar verklaard en ze moesten noodgedwongen verhuizen naar een leegstaand huis in de Onze Lieve Vrouwestraat te Ekeren Centrum.³¹

Fig 22 - De inschrijvingsfiche van Frans in de werfreserve, ondertekend door gemeentesecretaris Wens en burgemeester Aertssens.

³¹ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 133 en KOEN PALINCKX, *Antwerpen onder de V-bommen*, Pandora, Antwerpen, 2004, p 111 en Interview met Eugenia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

Ekeren werd niet meer gespaard van de Duitse beschietingen. Zo viel er op 13 november 1944 een V1 op de gebouwen van de firma Vangoidsenhoven op de Veltwijcklaan te Ekeren. Daarbij kwamen 3 mensen om waaronder twee meisjes die werkten in het atelier.³²

Uiteraard konden Frans en Angèle daar niet meer verder werken. Angèle ging van dan af haar moeder meehelpen in het huishouden, Frans kon gaan werken bij een familielid die zaken deed met de geallieerden. Omwille van zijn kennis van het Engels, kon hij aan de slag in een Amerikaans Stockhuis.³³

Op 11 december 1944 kreeg Frans het bericht van de gemeente dat hij ingeschreven was in de werfreserve voor de lichtung 1941. Het zag er dus naar uit dat hij nog onder de wapens zou worden geroepen, voor de oorlog ten einde was.

Kort na dit bericht, op 16 december 1944 lanceerden de Duitsers hun offensief in de Ardennen en viel er een V2 raket op cinema Rex te Antwerpen waarbij 296 militairen en 271 burgers gedood werden, waaronder 3 Ekerenaren.³⁴ De zenuwen bij de bevolking stonden erg gespannen en voor de jonge mannen die alsnog onder de wapens zouden worden geroepen eens te meer. Het leek er nu echt op dat de oorlog nog lang niet gedaan was.

1945

De eerste maanden van 1945 bleef Ekeren geteisterd door de V-bommen. Om de paar dagen viel er ergens een bom en werden er huizen beschadigd of vielen er doden en gewonden. Tot 29 maart

bleven de Duitsers hun V1's en V2's lanceren vanaf Nederland, dat nog niet geheel bevrijd was. Hoewel de terreur van de V-bommen dan beëindigd was, bleef het toch uitkijken. Er vielen nog af en toe doden of gekwetsten door landmijnen of onontplofte munitie.

Wanneer dan op 8 mei het bericht van de Duitse capitulatie Ekeren bereikte, was de euforie groot. Men danste, lachte, zong, dronk, ontstak vreugdevuren en er werd gefeest tot de 10de mei.³⁵

Op 17 mei ontstond er groot tumult te Ekeren: de bevolking nam wraak op de "zwarten", plunderde enige huizen van collaborateurs en stak ze in brand. Brandweer en politie keken toe maar grepen niet in. Enkel nadat de Burgemeester tussenbeide kwam, werden de onlusten gestaakt.³⁶

Het was net op die 17de mei dat Frans zich aan moest melden bij de eenheid waar hij zijn militaire dienstplicht zou vervullen: de 19de compagnie van het 4de geniebataljon.

4de Bataljon genie "Moorslede"

Het 4de bataljon genie (pioniers) was een Nederlandstalige eenheid die werd opgericht in de kazerne Bauwin te Hoogboom op 14 februari 1945. Hoogboom was een gehucht van Ekeren, dat na de fusie met Groot-Antwerpen, naar Kapellen was overgeheveld. Na de Duitse bezetting kwam dit gehucht terug bij Ekeren.

Het bataljon kreeg de eretitel "Moorslede" en haar eerste bevelhebbers waren Majoor Deridder en Majoor Stafbrevethouder Montlibert.³⁷

³² F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 136 en KOEN PALINCKX, *Antwerpen onder de V-bommen*, Pandora, Antwerpen, 2004, p 111 en Interview met Eugenia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur en Interview met Leo en Louis Tiest, Ekeren, 06/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

³³ Interview met Eugenia "Nieke" Van Vlierberghe, Brasschaat, 21/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur en Interview met Leo en Louis Tiest, Ekeren, 06/12/2012, schriftelijke weergave in bezit auteur.

³⁴ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 138 en KOEN PALINCKX, *Antwerpen onder de V-bommen*, Pandora, Antwerpen, 2004, p 84.

³⁵ F. BRESSELEERS & H. KANORA, *Ekeren in de Tweede Wereldoorlog*, Davidsfonds, Ekeren, 1947, p 139-150.

³⁶ Ibidem, p 150.

³⁷ Farde 685, *Slagorde met de namen van de Officieren, 4de bataljon genie*, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

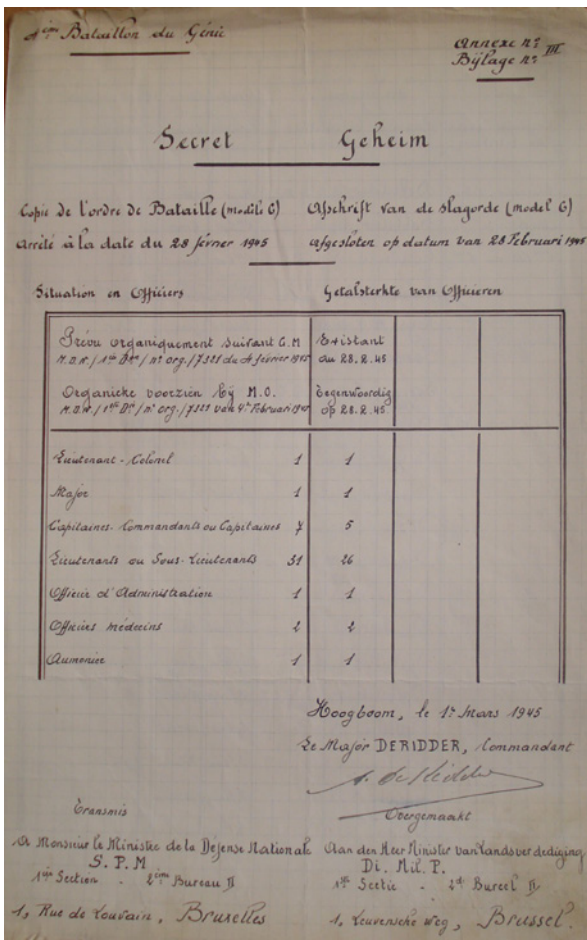

Fig 23 - De eerste opgave van de slagorde van het 4de genie bataljon te Hoogboom op 28 februari 1945. Getekend door majoor De Ridder, Commandant.

In het dagelijkse order nummer 1 van 17 februari 1945 van het bataljon lezen we dat de 19de compagnie bestond uit 110 manschappen (miliciens) en 8 onderofficieren en 4 korporaa's.³⁸

De eenheid is dus gloednieuw en de officieren hebben meteen veel werk met de jonge miliciens. Zo dienen de meest elementaire militaire regels zoals

Fig 24 - Op de lijst staan enkele officieren wiens namen we later op de documenten van Frans terugvinden: Kapitein Commandant Sevrain en Onderluitenant Josqui.

Organisme organique prima	Nom et initiales des personnels	Grade	Arme	Observations
Organisme second aire betrekking	Noms en initiales van de bevoemden	Grade	Wapen	Opmerkingen
	Major - Colonel Deridder, A. E. A. B. J.	Major	Genie	
	Major Dobbeleer, A. A.	6 ^e Esc.	Genie	
	6 ^e Esc ou 6 ^e B ^{at} Godfried, A. G. D.	6 ^e Esc.	Genie	22
	Major Commandant des esc. (Esc. 17) Sevrain	Capit.	Genie	21
	Sevrain, F. M. A. M. G.	6 ^e Esc.	Artillerie	19
	Esc. ou Sous-Esc. Dont, X. J.	5 ^e Esc.	Artillerie	21
	Bourgeois, X. A. X. S.	5 ^e Esc.	Artillerie	
	Doutant, E. J. J.	5 ^e Esc.	Artillerie	
	De Bent, A. A.	5 ^e Esc.	Artillerie	
	De Craene, W. D.	5 ^e Esc.	Artillerie	
	De Groete, Y. X.	5 ^e Esc.	Artillerie	
	De Niret, F. A.	5 ^e Esc.	Genie	
	De Witte, A. A. G.	5 ^e Esc.	Genie	
	Dubuisson, A. J. C. A. G.	5 ^e Esc.	Genie	
	Duillieu, J. P. B.	5 ^e Esc.	Artillerie	
	Gevers, A. J.	5 ^e Esc.	Artillerie	20
	Gigot, R. X. A.	5 ^e Esc.	Artillerie	
	Josqui, E. M. J.	5 ^e Esc.	Artillerie	

de militaire groet duidelijk nog onder de aandacht worden gebracht.³⁹

Ondertussen woedde de oorlog in volle hevigheid voort en ook deze eenheid werd getroffen door de bombardementen van V1 en V2 op Antwerpen. Zo werden er op 3 maart 12 militairen lichtgewond door een inslag van een V1 nabij de kazerne Bauwin.⁴⁰

³⁸ Dagelijks order nr 1, Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers «Moorslede», Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.

³⁹ Dagelijks order nr 11, Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers «Moorslede», Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.

⁴⁰ Dagelijks order nr 14, Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers «Moorslede», Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.

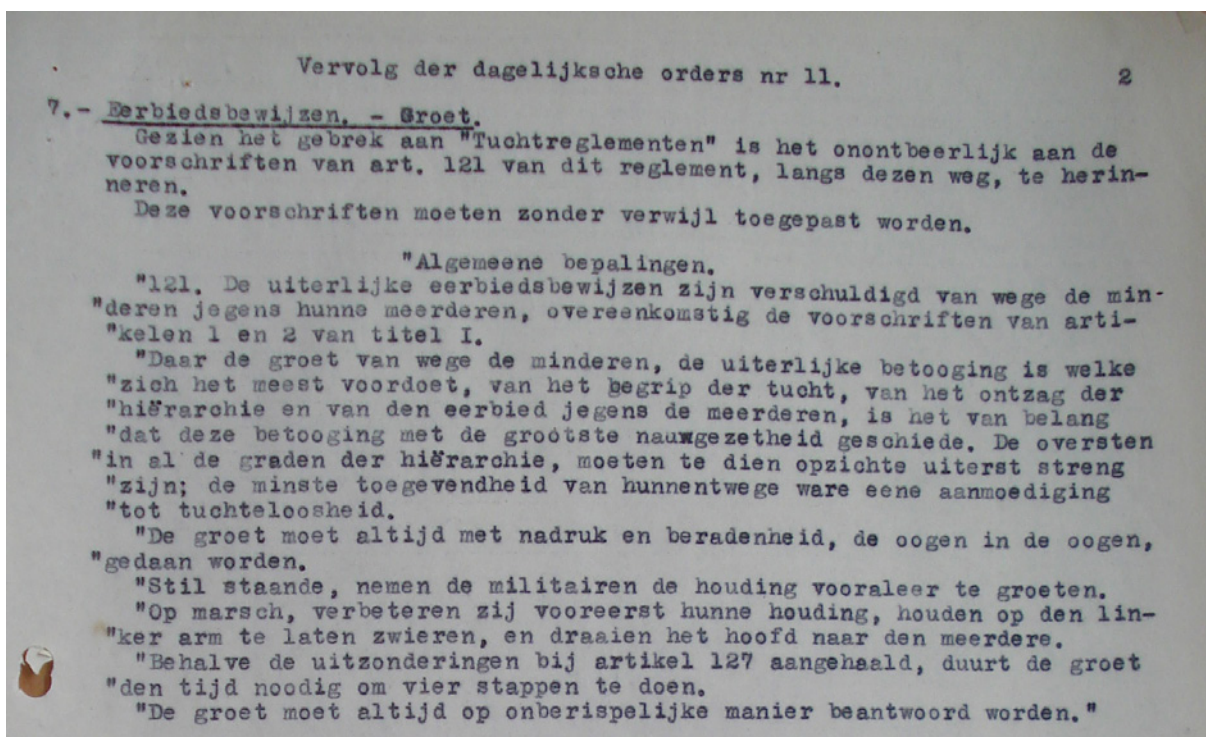

Fig 25 - Punt 7 van het dagelijks order nr 11 waarin men een prachtige beschrijving geeft van hoe men op een correcte manier de militaire groet moet brengen.

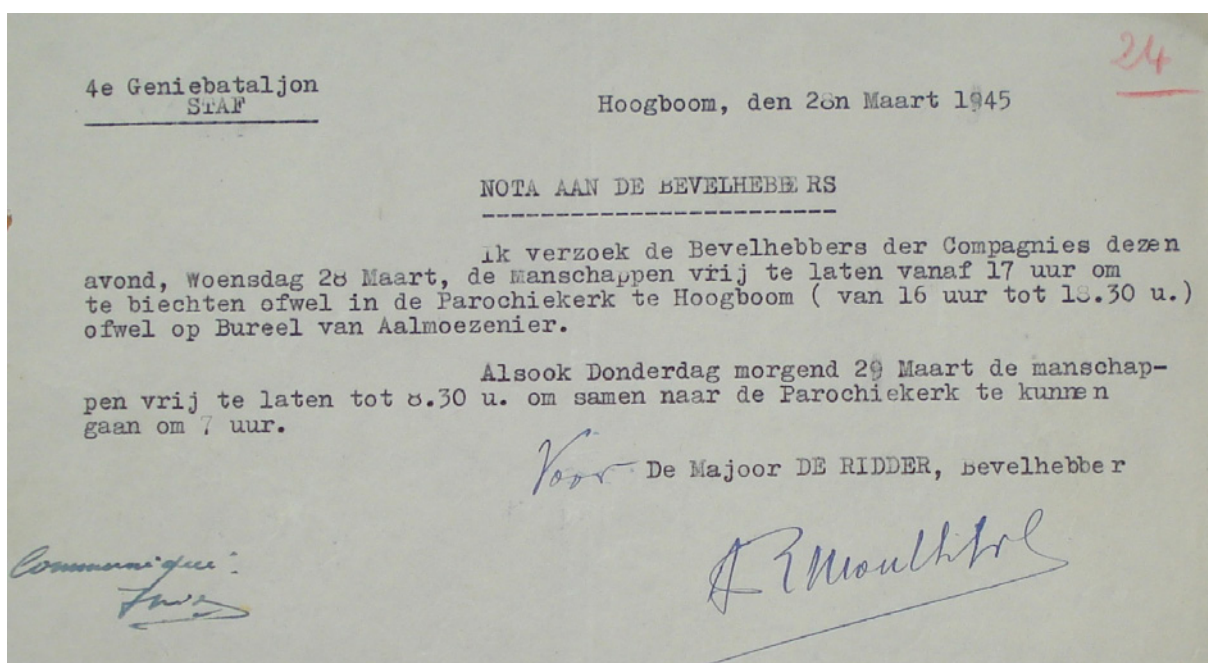

Fig 26 - De toelating om nog in de Kerk van Hoogboom te gaan biechten of bidden.

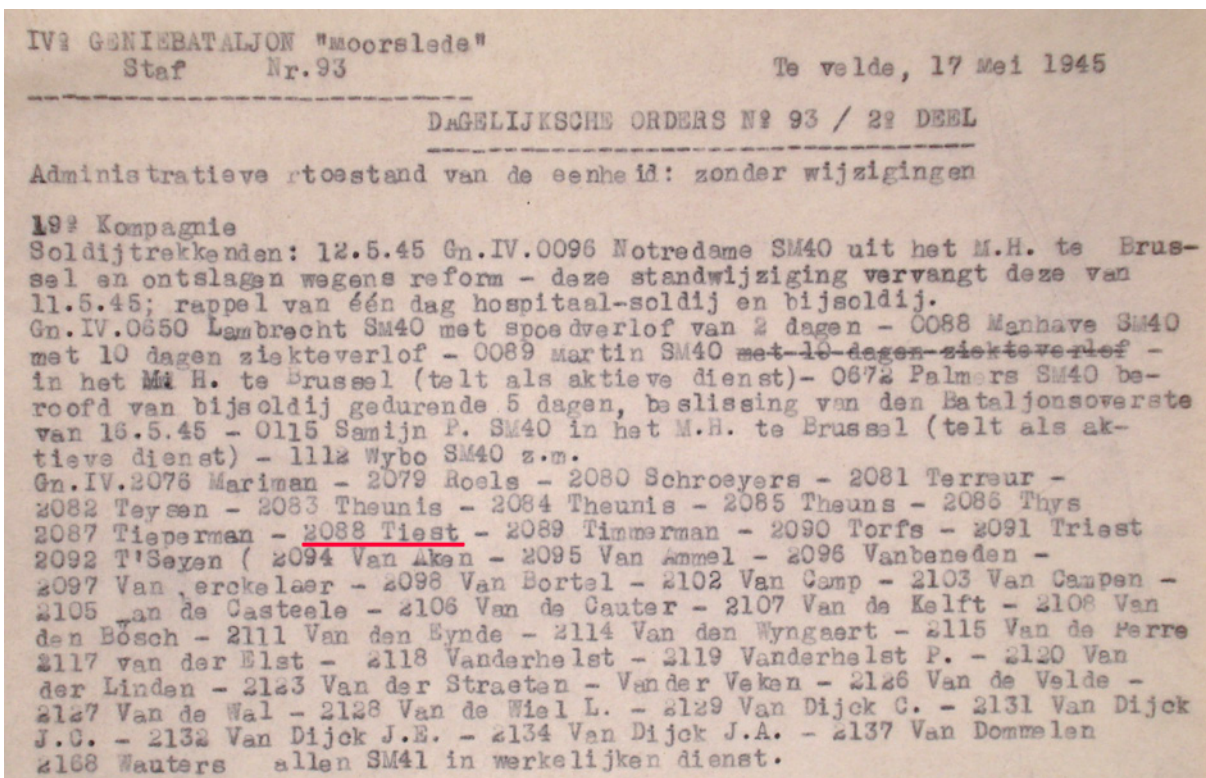

Fig 27 - De administratieve toestand van de 19de compagnie op 17 mei 1945. Frans Tiest met militair nr 2088 staat te boek als "SM41 in werkelijken dienst".

Vanaf 9 maart maakt de eenheid zich op om te verhuizen van Hoogboom richting Brussel. Ze wordt vanaf dat ogenblik ter beschikking gesteld van de 21ste Legergroep⁴¹; haar 6 compagnieën worden verdeeld over de gemeentes rond Brussel.

Op 15 maart volgt dan de verplaatsing en de compagnieën worden als volgt verdeeld: de Stafcompagnie gaat naar het kasteel Janssen in Terhulpen, de 19de naar de gemeenteschool van Overijse, de 20ste naar de school der Zusters van Malaise (Terhulpen), de 21ste naar kasteel Du Bout in Rixensart, de 22ste naar Tervuren, de 23ste naar Malaise (Terhulpen) en de 24ste tenslotte naar Waver.⁴²

Hoewel het gros van de eenheid dus richting Brussel was verplaatst, waren er van elke compagnie

nog een aantal soldaten in de achterwacht, die pas vanaf april Hoogboom zouden verlaten. Zij kregen nog de gelegenheid om te gaan biechten of naar de mis te gaan in het prachtige parochiekerkje van Hoogboom.

De 19de compagnie was dus ingekwartierd in de omgeving van Overijse, toen Frans zich op 17 mei moest aanmelden bij deze eenheid om er zijn dienstplicht te vervullen.

Het uniform dat Frans kreeg was een Britse battleddress uit 1942, met bijhorende kaki broek en een baret met leeuweninsigne. Onder de battleddress droeg hij een Amerikaans hemd met kaki das. De battleddress werd gedragen met een open col, er waren geen sluithaakjes. Omdat het uniform

⁴¹ De 21ste Legergroep stond onder bevel van Veldmaarschalk Montgomery, op dat ogenblik was deze eenheid net aan het oprukken tot tegen de Rijn in het gebied tussen Nijmegen, Xanten en het Ruhrgebied.

⁴² Order van verplaatsing 10 maart 1945, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers « Moorslede », Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.*

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

Fig 29 - Een baret naar Engels model met een Belgisch leeuweninsigne.

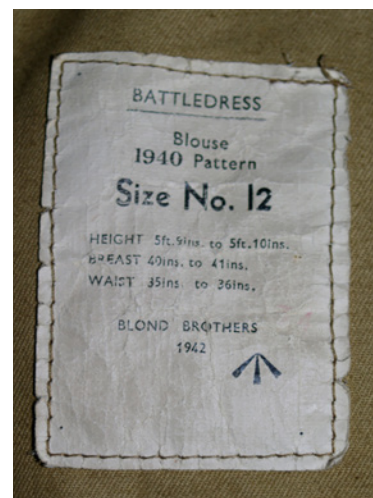

Fig 30 - Het etiket van de battledress model 1940, maat 12, gemaakt door Blond Borthers in 1942.

Fig 28 - Frans in zijn gloednieuwe uniform.

Fig 31 - Het mouwembleem "BELGIUM" met witte tekst op kaki achtergrond bovenaan de linkermouw.

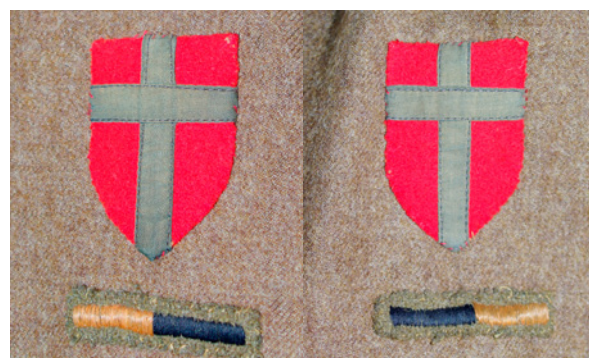

Fig 33 en 34 - Mouwinsignes op de linker- en rechtermouw: Schild van de 21ste legergroep en het kenteken van de pioniers.

Fig 32 - Een battledress naar Brits model, een Amerikaans hemd met das. De rangkentekens van korporaal werden na zijn bevordering op 8 september 1945 gemonteerd.

Fig 35 - Een battledress broek naar Brits model.

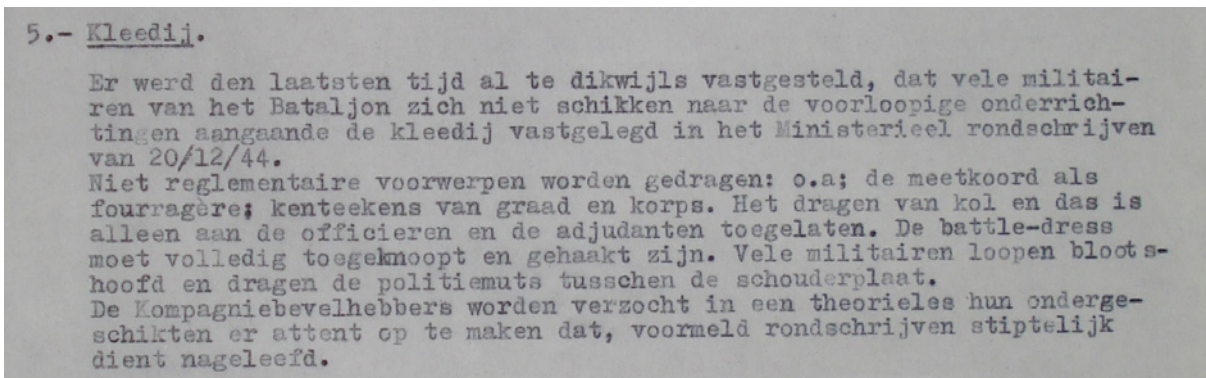

Fig 36 - De oproep om de uniformen correct te laten dragen door de manschappen.

sinds mei 1945 niet meer aangepast is en sindsdien steeds in familiebezit bleef, mag men hiermee aannemen dat "gewone" miliciens reeds in mei 1945 deze uniformen met open col, hemd en das – dus van het type "service dress" – droegen. Hiermee kunnen we dus aantonen dat vlak na het beëindigen van de vijandelijkheden in mei 1945 deze uniformen al werden gedragen door alle soldaten – zij het waarschijnlijk eerder in beperkte mate – en niet enkel door de elite eenheden zoals para's of de officieren en onderofficieren.⁴³

Het dragen van de battledress op niet-reglementaire wijze, kwam ook ter sprake in de dagelijkse orders en de bataljonsstaf vond het noodzakelijk om de richtlijnen omtrent het correct dragen van de uniformen nog eens duidelijk te verwoorden.⁴⁴

Door het gebrek aan voldoende uniformen, moesten sommige miliciens zelfs burgerkledij blijven dragen. Omdat die kledij niet opgewassen was tegen de hevige slijtage door de oefeningen in het veld, besloot de bataljonsstaf om hen hiervoor een "slijtagevergoeding" uit te keren, in afwachting van de uniformen die nog moesten worden geleverd.⁴⁵

Naast zijn uniform kreeg Frans ook persoonlijke documenten en gebruiksvoorwerpen.

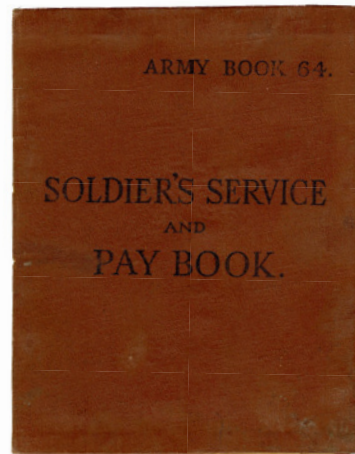

Fig 37 - De pay book die Frans kreeg.

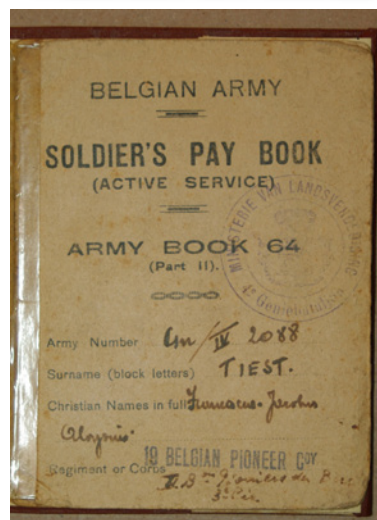

Fig 38 - Voorpagina van de pay book: we zien duidelijk de stempels van het 4de genie bataljon en de 19de compagnie.

⁴³ Voor meer info over de Belgische uniformen in WO II zie Militaria Belgica (MB) 2004, MB 2006 en MB 2012

⁴⁴ Dagelijks order nr 48, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers «Moorslede», Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.*

⁴⁵ Dagelijks order nr 86, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers «Moorslede», Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.*

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

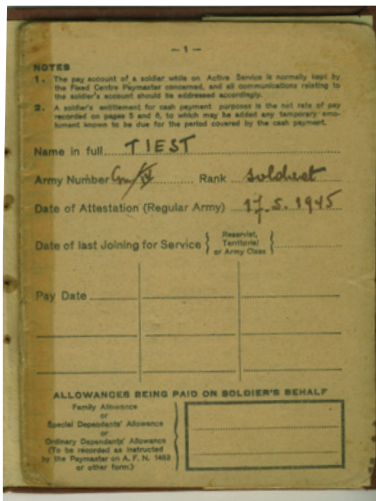

Fig 39 - Eerste pagina van de pay book: Soldaat Frans Tiest ingelijfd op 17.5.1945.

Fig 41 - Enkele persoonlijke gebruiksvoorwerpen: een scheerspiegel, scheerzeep, voetpoeder en een schapulier.

Fig 40 - Naast de pay book kregen de soldaten ook een klein gebedenboek.

Over het voetpoeder verscheen op 4 maart ook een punt op het dagelijks order waarin precies beschreven werd hoe men het moest toedienen en hoe de officier van dienst het gebruik moest controleren.⁴⁶

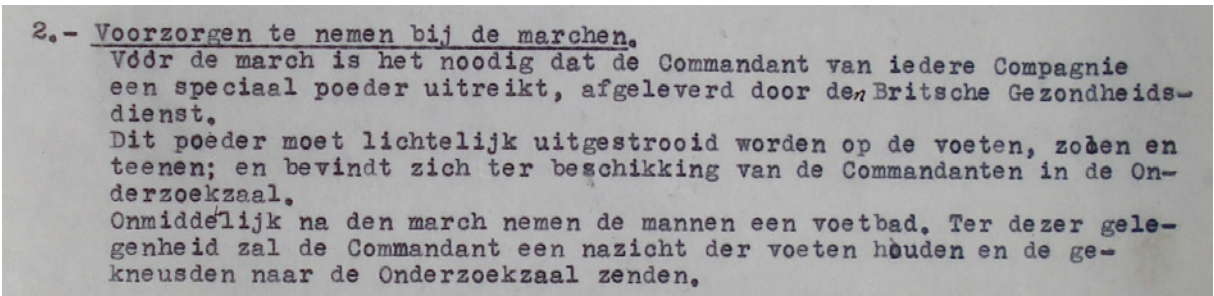

Fig 42 - Het correcte gebruik van het voetpoeder beschreven in een dagelijks order.

⁴⁶ Dagelijks order nr 15 punt 2, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers « Moorslede », Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.*

Fig 43 - Angèle aan de zijde van Frans in zijn gloednieuwe uniform op de Meir te Antwerpen mei 1945.

Fig 44 - Frans en een medemilicien te Brussel juni 1945. Hij draagt nog geen kentekens op zijn battledress!

Fig 45 - Frans, tweede van rechts met 3 medemiliciens. De drie rechtse soldaten dragen een battledress met open col en baret, de linkse soldaat draagt de battledress met gesloten col en een schuitje of universal field service cap.

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

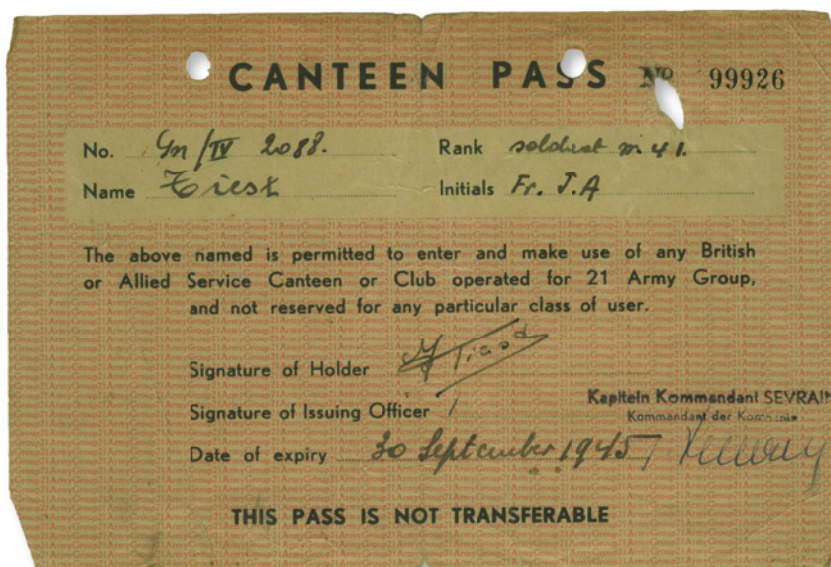
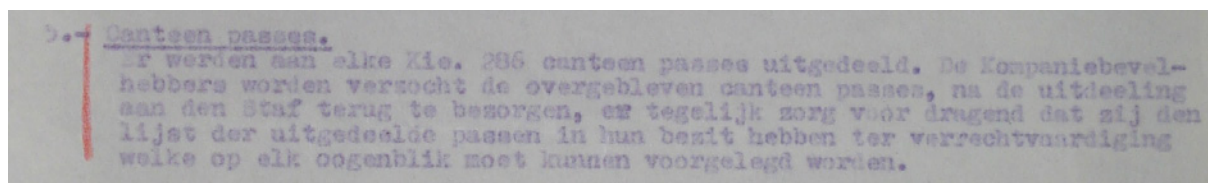
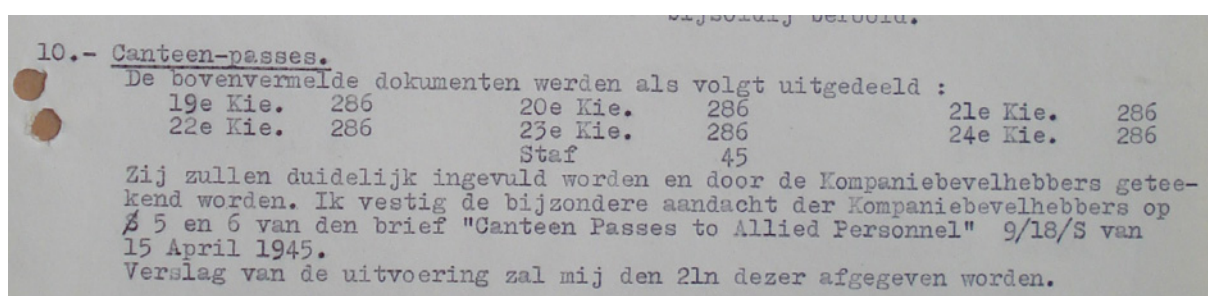

Fig 46 - De Canteen Pass van Frans, getekend door hemzelf en door kapitein commandant Sevrain, wiens naam we ook terugvonden in de eerste opgave van de slagorde van het bataljon op 28 februari 1945. (zie ook fig 24)

Op 16 mei deelde de eenheid canteen passes uit aan haar soldaten. Met deze pas konden de militairen zich toegang verschaffen tot de militaire bars en restaurants van de 21ste legergroep. Een canteen pass was 3 maand geldig en kon nog eens met 3 maand worden verlengd.⁴⁷ Op de pas van Frans zien we als vervaldag 30 september staan, wat betekent dat hij dit document pas einde juni heeft gekregen.

Fig 47 en 48 - De "Canteen Pass" in de dagelijkse orders van 16 en 24 mei 1945

Maar wanneer Montgomery op 7 juni 1945 de stad Antwerpen bezocht, zien we Frans samen met drie vrienden op de Grote markt voor het stadhuis staan. Tussen de duizenden nieuwsgierigen staan ze met vier in Amerikaanse uniformen en een gelegenheidsfeestmuts te wachten op de aankomst van de veldmaarschalk. Burgemeester Camille Huysmans ontving Veldmaarschalk Montgomery onder een groot baldakijn voor het stadhuis en overhandigde hem een Indonesische krisdolk met gouden schede als geschenk, samen met het ereburgerschap van de stad Antwerpen.

⁴⁷ Dagelijks order nr 89 punt 10, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers «Moorslede», Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes*, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.

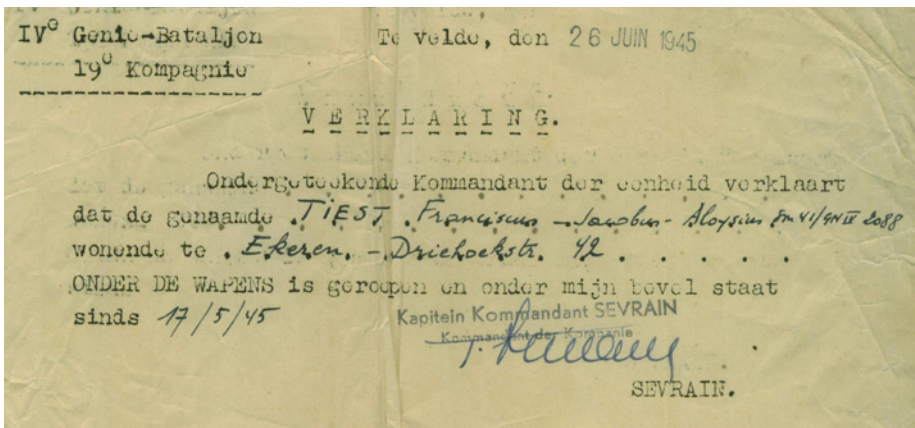

Fig 49 - Uit deze periode vonden we ook een verklaring van commandant Sevrain dat Frans bij hem in de eenheid zat. Dergelijke verklaringen moesten de militairen die met verlof waren steeds op zak hebben om aan te tonen dat ze geen deserteurs waren.

Fig 50 - Duizenden mensen wachtten op Montgomery's aankomst.

Fig 51 - Het Antwerpse stadhuis met vooraan rechts het baldakijn voor de notabelen.

Fig 52 - Vier feestvierders in Amerikaanse uniformen, Frans staat rechts op de foto met zonnebril.

Fig 53 - Het is ook in deze periode dat er Amerikaanse troepen gelegerd werden in de kazerne van de Antwerpse Luchtbal nabij Ekeren. Deze troepen vormden het transportkorps voor de "Red Ball Express". Eén van die chauffeurs was Roy Clarck en op één van de vele dans- en feestavonden leerde hij Marguerite van Vlierberghe kennen. Niet lang daarna werden ze verliefd. Op de foto zien we Marguerite en Roy, samen met de kindjes van haar broer Rik, ergens in de velden tussen Ekeren en de Luchtbal.

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

3.- Verdeling der miliciens der klas 1941.
 De soldaten onder de wapens gegaan tusschen den 15 en 15n Mei laetst sullen op datum van 30 Juni 1945 verdeeld worden als volgt.
 De soldaten der 19e Cie. sullen verdeeld worden tusschen de 19e Cie, 20e en 21e Cie.; degenen der 22e Cie. sullen verdeeld worden tusschen de 21e, 22e en 24e Cie.
 De Bevelhebbers der 20e, 21e, 22e, en 24e Cie. sullen sich er op voorbereiden om een contingent van 30 soldaten te ontvangen in den middag van den 30n Juni. (Het juiste aantal zal op dezen laetsten datum aan de Bevelhebbers der Cies doorgegeven worden.)
 De Bevelhebbers der 19e en 23e Cie. sullen mij des lijst van het te verdeelen personeel laten toekomen op den 28n deser.

<u>19 Kompanie. (20)</u>			
Gn/IV 2088	TIEST	F.J.A.	Bedrijfsleider.
2091	TRICOT	L.J.V.	Advocaat.
2093	VALKENBURG	V.J.	Sabrickwerker.
2101	VAN BUEL	H.F.	Reguloonr.
2105	VAN DE CASTELLE	M.M.H.L.	Technisch teekenaar.
2106	VAN DE GANTER	J.C.	Verplager.
2108	VAN DEN BOSCH	J.J.R.	Wordman.
2111	VAN DEN STINDE	E.L.	Handelaar.
2112	VAN DEN HAAGHEBROEK	F.F.	Metselbewerker.
2115	VAN DE PERRE	A.	Landwerker.
2116	VAN DER KEST	G.P.M.	Nijveraar.
2120	VAN DER LINDEN	P.V.	Haarkapper.
2125	VAN DER VEKEN	N.I.M.	Handelaar.
2128	VAN DE WIEL	L.F.	Bediende.
2129	VAN RIJCK	G.C.	Landbouwer.
2130	VAN RIJCK	H.A.	Landbouwer.
2140	VAN BUCKELPOEL	F.M.J.	Geneesbediende.
2147	VAN HOUTE	V.L.	Advocaat.
2153	VAN LANGENHOVE	H.F.J.	Paaswerker.
2157	VAN WIJVENBERG	J.B.	Metselbewerker.
2158	VAN NIMMEN	L.E.J.	Metselbewerker.
2161	VAN BUREN	J.B.J.	Mechaniker.

<u>20 Kompanie. (11)</u>			
Gn/IV 2088	TIEST	F.J.A.	Bedrijfsleider.

Fig 54 en 55 - De verdeling van de miliciens over de compagnieën, met Frans als eerste op de lijst van de 19de compagnie, beroep: bedrijfsleider.

IVe Genie Bataljon "Moorslede" Te velde, den 8.9.45
 S T A F
 Nr. 184

DAGELIJKSCHE ORDERS NR. 184.-

1.- Aanstelling tot den graad van korporaal. -

Werden aangesteld tot den graad van korporaal op datum van ber 1945.

Staf/ Bon 19e Cie	S.M. 40	BUYSENS Norbert	Gn/IV 0184
	S.M. 40	THEYS Marcel	Gn/IV 0633
	S.M. 40	DEVENEYNS Astère	Gn/IV 0606
	S.M. 41	VAN HONSTE Victor	Gn IV/2147
20e Cie	S.M. 41	VAN LANGENHOVEN Robert	Gn IV/2153
	S.M. 41	TIEST Francisus	Gn IV/ 2088
	S.M. 41	TRICOT Lionel	Gn IV/ 2091
	S.M. 40	VERSTRAETER Louis	Gn IV/0681
	S.M. 40	DOUMEN Willy	Gn IV/ 0232
	S.M. 40	DEHESELLE Raoul	Gn IV /0770
	S.M. 40	DEMOOR Henri	Gn IV /0774
	S.M. 40	DE BIE Francois	Gn IV /0198
	S.M. 40	DEFOORT André	Gn IV/0768
	S.M. 40	CEUSTERS Félix	Gn IV /0751
21e Cie	S.M. 40	RAVEEL Oscar	Gn IV/0851
	S.M. 40	GAHIDE Andreas	Gn IV/0375
	S.M. 40	VAN VOOREN Firmin	Gn IV/0528
22e Cie	S.M. 40	VAN DEN BOSSCHE Aimé	Gn IV /0507
	S.M. 40	BLX Jozef	Gn IV/ 0361
23e Cie	S.M. 40	GORIS Alfons	Gn IV /1218
	S.M. 40	DEDEKEN Karel	Gn IV/1523
	S.M. 40	VAN HOOFF Jozef	Gn IV/1464

Fig 56 - Het dagelijks order waarin de bevordering van Frans werd bekendgemaakt.

Het feit dat Frans bij deze plechtigheid aanwezig was, betekent dat hij minstens een dag verlof had gekregen en dit tijdens zijn opleidingsperiode.

Tijdens de opleidingsmaanden verblijft de 19de compagnie steeds te Overijse. Naast de dagelijkse oefeningen mogen de soldaten zich ook ontspannen. Zo werd er op 26 juni een "klank-film" voorstelling gehouden door de Welfare afdeling van de 21ste legergroep in de school te Overijse.⁴⁸

Op 1 juli 1945 is de opleiding voltooid en worden de miliciens van de klasse 41 verdeeld over de compagnies van het bataljon. Frans met militair nummer 2088 blijft in de 19de compagnie en staat als eerste vermeld op de lijst.⁴⁹

Van dan af worden de manschappen effectief ingezet voor militaire opdrachten. De 19de compagnie wordt belast met het opruimen van allerhande achtergelaten onontplofte munitie.

Signature of soldier *F. Tiest* Army Number *2088*

Last Pay Book Number.....
(For the Net Daily Rate of Pay, see pages 5 and 6 and Notes thereon.)

1. The state of the soldier's account should be ascertained from the Paymaster at regular intervals of not more than three months by means of Army Form N. 1483, on receipt of which, Notes 1, 2 and 3 on that form should be complied with immediately.
2. When a new pay book is opened and there is any doubt about the soldier's rate of pay, balance, etc., Army Form N. 1483 should be prepared and forwarded to the Paymaster for completion.
3. When a soldier is granted leave the Company Commander is responsible that paragraphs 20 to 22 of the pamphlet - Instructions Relating to Pay Duties of Company, etc., Commanders - are complied with.
4. A Company Commander is responsible that cash payments to the Soldier do not exceed entitlement on the date of payment, as indicated by the net rate of pay on folio 2/3 and any temporary emoluments due.

CASH PAYMENTS

(1) Serial Number	Date of Payment	Imprast Number of Unit	(2) Amount (State Currency)	(3) Signature of Officer
1	2-6-'45	IV Bn Gie 19 ^{de} Co	120	E. Jorqui
2	17-6-45	IV Bn Gie 19 ^{de} Co	170	E. Jorqui
3	30-6-45	IV Bn Gie 19 ^{de} Co	140 30	Com
4	17-7-45	idem	150 30	E. Jorqui
5	2/8/45	idem	150 30	Chapard
6	17-8-45	idem	140 30	M. Buzar
7	2-9-45	idem	150 30	Chapard
8	17-9-45	idem	260 30	I. Pillemer
9	2-10-45	idem	260 30	Com
10	17-10-45	idem	260 30	Com
11	2-11-45	id	280 30	Munier
12	17-11-45	id	260 30	Com
13	2-12-45	id	260 30	Com
Total Cash Payments to date				

(1) The first entry made in the payments column of this book will be numbered 1, subsequent entries being numbered serially unless instructed otherwise by the Paymaster. This serial number must be entered on the relative voucher or document (acquittance roll or other Army form) or included in Part II or III Orders as indicated in A.C.I.179/1943.

(2) The amount entered by the Paying Officer in column 4 will be regarded as authentic and care must be taken at the time of payment to ensure agreement with the acquittance roll.

Fig 57 - Vanaf 17/9/1945 stijgt de soldij van 150 naar 260 frank.

⁴⁸ Dagelijks order nr 106 punt 2, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers « Moorslede », Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.*

⁴⁹ Dagelijks order nr 125 en 127, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers « Moorslede », Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.*

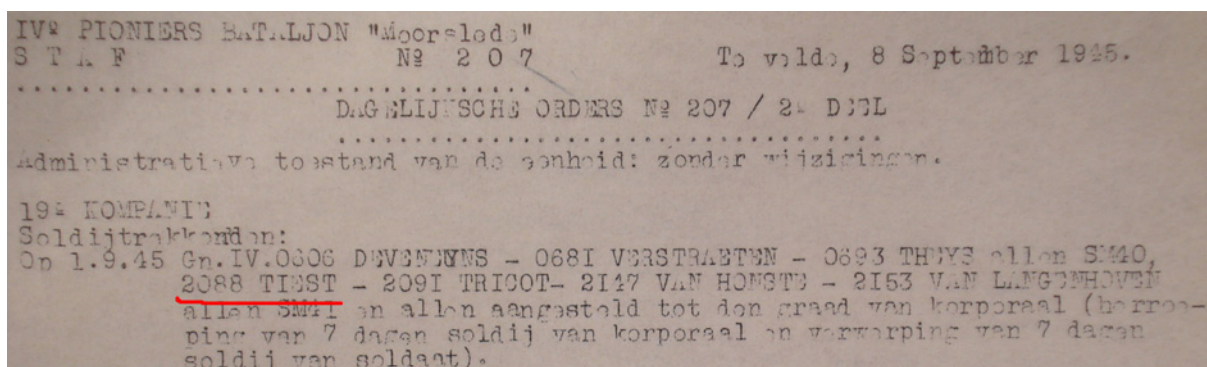

Fig 58 - De correctie van de soldij voor de zopas gepromoveerden.

Hierbij gebeurden er ook enkele ongelukken, vooral bij het deactiveren van Duitse Panzerfauste en Panzerwurfminen.⁵⁰ Uit een brief van Frans die we bij het bronnenmateriaal vonden lezen we dat hij de eerste 2 maanden na zijn opleiding voornamelijk bezig was met het ophalen van dergelijke munitie in de wijde omgeving van Brussel.

Op 18 juli verlaat de 19de compagnie Overijse en begeeft ze zich naar het Engelse Kamp nr 44 dat ten ZO van Leefdaal bij Leuven werd opgetrokken.⁵¹

De eenheid bleef daar verder munitie opruimen, er werden schietoefeningen gehouden en veldoefeningen. Op 1 september werden er een aantal miliciens bevorderd tot de graad van korporaal. Frans was ook bij de bevorderden.⁵² Vanaf dat ogenblik mocht hij de twee korporaalsstrepen dragen op de mouwen van zijn battledress. In zijn *pay book* zien we eveneens dat zijn soldij vanaf dat ogenblik omhoog gaat.

Fig 59 en 60 - De notabelen en hoge officieren van de Genie op het stadsbordes van Diksmuide.

⁵⁰ Dit waren Duitse antitankwapens die door één man konden worden bediend. Ze bevatten een holle lading.

⁵¹ Dagelijks order nr 142, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers «Moorslede», Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes*, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.

⁵² Dagelijks order nr 184, punt 1, *Ordres journaliers du 14-2-1945 au 31-12-1945, 4e Bne de Pionniers «Moorslede», Camp. 1944-1945 Unités SHAEF Génie, Archives versées par CAA/3 n° 5623 le 8-9-75, 4 fardes*, Centrum voor Historische Documentatie van Defensie, kwartier Koningin Elisabeth, Evere.

⁵³ De Pipe Line was een pijpleiding die de geallieerde legers voorzag van brandstof. Onder de codenaam "Operation Pluto" bouwden de geallieerden een netwerk van pompstations en pijpleidingen in Engeland. Die metalen leidingen tot aan de kust liepen verder over de zeebodem tot aan de Franse kust, om dan verder te gaan over land, tot vlakbij de frontlijn. Deze leidingen moesten regelmatig worden gecontroleerd en onderhouden, wat meestal gebeurde door genietroepen. In januari 1945 werd er 305 ton brandstof per dag naar Frankrijk gepompt. Vanaf maart 1945 was dit vertienvoudigd tot 3048 ton per dag en in mei werd zelfs een piek van 4000 ton bereikt. In totaal werd er 781 000 m³ brandstof via de Pipe Line naar de geallieerde troepen getransporteerd tegen de wapenstilstand op 8 mei 1945. "PLUTO: Pipeline under the Ocean", *After the Battle magazine*, nr 116, p 2-27, Essex, 2006.

Fig 61 en 62 - De 19de compagnie klaar voor de parade op de grote markt.

Fig 63 en 64 - De 19de compagnie in parademars op het stadsplein van Diksmuide.

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

Fig 65 en 66 - Frans met zijn medesoldaten in West-Vlaanderen.

Fig 67 en 68 - Wanneer we de foto's vergroten, zien we duidelijk de korporaalstrepen en het schild van de 21ste legergroep op zijn mouw.

De 19de compagnie werd nu ook vaker ingezet in andere delen van het land. In de buurt van Diksmuide werden ze vaak door de Engelsen ingezet om de Pipe Line te onderhouden.⁵³

Het was ook in deze stad dat ze moesten deelnemen aan een herdenkingsparade op het stadsplein.

1946

Op 31 december 1945 werd de 19de compagnie van het 4de bataljon pioniers ontbonden.

Fig 69 en 70 - Frans voor enkele strandcabines te Oostende met het opschrift "Reserved for British troops". Op zijn mouw zien we onder het schild van de 21ste legergroep nu ook het blauw - rode kenteken van de pioniers.

Frans Tiest, een korporaal der Genie 1945

Signature of soldier: *[Handwritten Signature]* Army Number: *2088*

(1) Serial Number	Date of Payment	Imprest Number of Unit	(2) Amount (State Currency)	(3) Signature of Officer
14	15.12.45	Bon P. 19 Nov	260 80	<i>[Signature]</i>
15	22.12.45	id	120 80	<i>[Signature]</i>
16	5.1.46	Bon P. 7 Es	162 -	<i>[Signature]</i>
17	19.1.46	id	198 -	<i>[Signature]</i>
18	7.2.46	id	288 -	<i>[Signature]</i>
19	18.2.46	Bon P. iden B 3°	255 -	<i>[Signature]</i>
20	6/3/46	id	234 -	<i>[Signature]</i>
21	18/3/46	id	216 -	<i>[Signature]</i>
22	2/4/46	M.H. Antwerpen	36 -	<i>[Signature]</i>
23	19/4/46	M.H. Antwerpen	18 -	<i>[Signature]</i>

Met onbepaald verlof op datum van 15 Mei 1946

De soldaten werden vanaf 1 januari 1946 verdeeld over andere eenheden en Frans kwam in de 7de compagnie van het 2de bataljon pioniers terecht. Deze eenheid was eveneens gelegerd aan de kust, de soldaten kregen dankzij hun *canteen pass* de toelating om zich te begeven op de stranden die speciaal voor de Engelse militairen waren voorbehouden.

Fig 71 - De laatste 4 maanden ingeschreven in Frans' pay book: van de 19de naar de 7de naar de 3de compagnie om te eindigen in het Militair Hospitaal te Antwerpen.

Op 18 februari 1946 veranderde hij weer van eenheid en kwam in de 3de compagnie van het eerste bataljon pioniers terecht. De soldaten werden overgebracht naar Brasschaat Polygoon om er krijgsgevangenen te bewaken.

Zoals we hier in de pay book kunnen zien werd Frans met onbepaald verlof gestuurd op 15 mei 1946, zijn militaire dienst was toen beëindigd.

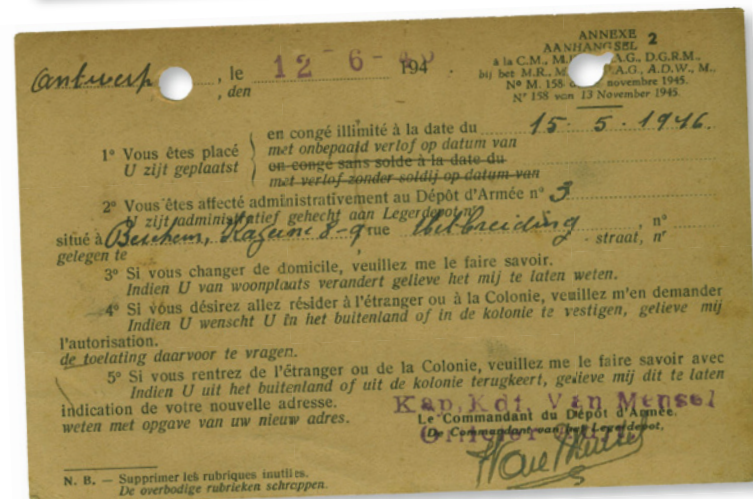
Fig 72 en 73 - De postkaart die Frans van het leger ontving als bewijs van zijn onbepaald verlof.

Na de militaire dienst nam hij de draad van het burgerleven weer op. Samen met Angèle begon hij een winkel in handtassen in Marienburg. Ze huwden op 4 juli 1947 en kregen twee dochters.

Ook Nieke en Kamiel zijn na de oorlog gehuwd, zij kregen een zoon.

Marguerite volgde haar liefde Roy naar de Verenigde Staten en werd zo een van de eerste Vlaamse "oorlogsbruiden", zij kregen twee zonen en drie dochters.

Werner Palinckx